

5. weersgesteldheid ;
6. kwaliteit van het gereedschap ;
7. geschooldheid der arbeiders ;
8. arbeidsvreugde.

Nu was de grote moeilijkheid om punt voor punt naar waarde te berekenen. De dikte en de lengte van de geveldde stammen zijn gemakkelijk te meten, zodat men, wat deze meetcijfers aangaat, geen meningsverschil met de arbeiders zal krijgen. Wel over de tijdsduur, die nodig is voor het opzagen, uitsnoeien en uitdragen van deze stammen. Juist in deze tijdsduur spelen bovengenoemde punten, elk apart, een rol van betekenis.

Om nu aan de nodige gegevens te komen, heb ik een paar ijverige arbeiders in verschillende houtopstanden, waar de stammen vrij regelmatig, van vorm zijn, laten proefdunnen. Er werd opgenomen hoeveel tijd nodig was om 50 stammen om te zagen en vervolgens voor uitsnoeien en uitdragen. Na optelling van deze 3 tijdsduren en door deze te vermenigvuldigen met 70 cent per uur, kon ik berekenen, hoeveel het dunnen van 50 stammen in een bepaalde houtopstand kostte. De dunningskosten per stam en per m^3 inhoud waren nu ook gemakkelijk gevonden. Op deze wijze verzamelde ik een aantal globale dunningstarieven van groveden, lariks en fijnspar.

Met deze proefondervindelijke gegevens op zak werd een begin gemaakt met het dunnen in accordo. Eerst vlotte het niet erg. Allerlei moeilijkheden moesten worden overwonnen zoals te weinig routine der arbeiders in het dunningswerk, onvoldoende verzorging van het gereedschap en het grote wantrouwen tegenover het systeem van accordowerk. Na ongeveer 2 weken ging het al beter. De prestaties konden worden opgevoerd tot 100%, zodat het taakwerk ingang had gevonden. Tevens was bewezen, dat de cijfers, gevonden door proefdunnen, als leidraad konden dienen voor accordowerk.

Al naar gelang bovenstaande punten een grotere of kleinere invloed op de gevonden dunningstarieven hebben, worden deze verhoogd of verlaagd. Het blijft moeilijk om punt voor punt naar waarde te berekenen, zodat dit voorlopig nog buiten beschouwing bleef.

In een normale houtopstand kan veelal met één dunningstarief worden volstaan, hetzij per stam of per m^3 inhoud. In houtopstanden met sterk uiteenlopende lengten en dikten der te vellen stammen, kan het goed zijn twee of drie tarieven te gebruiken. Het gevolg hiervan is, dat de arbeiders het dunsel moeten sorteren in twee of drie klassen. Er moet echter scherp op worden gelet, dat de arbeiders het sorteren goed blijven doen.

Dunsel lichter dan 11 cm diameter wordt per stuk aanbesteed, al wat zwaarder is per m^3 . Het per stuk aanbesteden geeft voor de arbeider minder moeilijkheden voor het berekenen van zijn verdiensten dan per m^3 . Deze moeilijkheden worden voor een groot deel opgeheven, doordat ze een lijstje krijgen waarvan is af te lezen hoeveel stuks van verschillende lengten en dikten in een m^3 gaan. Een zuivere berekening van hun verdiensten kan dan ook door de arbeiders nog niet worden gemaakt. Het is daarom goed, dat bij aanbesteding per m^3 het geveldde hout enige keren per week wordt opgemeten, zodat, zowel de arbeider als de beheerder, precies weten hoe de zaken er voorstaan.

Mijn ervaring is, dat de dunningskostprijs van groveden het laagst ligt,

daarop volgen lariks en eik. Het hoogst ligt de fijnspar. Voor alle houtsoorten is het zo, dat hoe groter de inhoud per stam is, hoe lager de dunningskosten zijn.

Het is goed, dat de dunningswegen of uitsleeppaden niet verder dan 70 tot 80 m uit elkaar liggen. Er behoeft dan niet meer dan 35 tot 40 meter te worden uitgedragen. Bij grotere afstanden komt het uitdragen van het dunsel boven het uithoudingsvermogen van de arbeider te liggen en hierdoor wordt het dunningstarief onnodig hoog.

Mijn ervaring is, dat ploegjes van 2 arbeiders voordeliger werken dan grotere. Ze kunnen elkaars prestaties dan precies controleren. Bij een grotere ploeg arbeiders is er allicht iemand, die zich aan het ijverig werken tracht te onttrekken.

Het is zeer belangrijk, dat het gereedschap, dat bij het dunnen wordt gebruikt, van goede kwaliteit is. Ook de verzorging ervan moet goed zijn.

De dunningen worden vooraf door een voorwerker getekend en door de beheerder gecontroleerd. De arbeiders hebben hiermede geen bemoeienis.

Met onderstaande tarieven werd in de herfst van 1947 een begin gemaakt. Deze bleven tot nu toe vrijwel geheel gehandhaafd.

houtsoort	lengte in m	doorsnede in cm	prijs per st.	wijze van aanbesteding	prijs per m ³
lariks	6	6	10 ct	per st.	f 5,80
"	6½	7	12 ..	" "	f 4,80
"	7	8	13 ..	" "	f 3,90
"	8	10	15 ..	" "	f 2,50
"	9	12	20 ..	" m ³	f 2,—
groveden	6½	8	10 ..	" st.	f 3,—
"	7	9	12 ..	" "	f 2,60
"	5	10	13 ..	" "	f 3,40
"	8	13	15 ..	" m ³	f 1,50
fijnspar	7	7	11 ..	" st.	f 4,—
"	7	8	12 ..	" "	f 3,50
"	8	9	14 ..	" "	f 2,80

Groveden van 11 cm diameter en hoger kost f 1,50 per m³ aan loon

Lariks van 11 cm diameter en hoger kost f 2,— per m³ aan loon

Fijnspar van 11 cm diameter en hoger kost f 2,50 per m³ aan loon

Dunsel, dat per m³ wordt aanbesteed, behoeft niet door de arbeiders te worden uitgedragen. Dit dunsel wordt met paardentractie uitgesleept.

Kleine sorteringen.

Om te voorkomen, dat de plaatselijke markt wordt overladen met hout, werd ook overgegaan tot het maken van verschillende kleine sorteringen. De volgende tarieven werden gebruikt.

Mijnhoutknuppelhout, lang 1,15 m, diameter 6 tot 12 cm.

Groveden, zagen 2½ ct per stuk, schillen 2 ct per stuk

Oostenr. den, zagen 2 ct per stuk, schillen 1¾ ct per stuk

lariks zagen 2 ct per stuk, schillen 1¾ ct per stuk

Perkoenpalen, lang 1,60 m, diameter 8—10 cm.

Groveden,	zagen 3 ct per stuk,	schillen $2\frac{3}{4}$ ct per stuk
Oostr. den,	zagen $2\frac{3}{4}$ ct per stuk,	schillen $2\frac{1}{2}$ ct per stuk
Lariks,	zagen $2\frac{3}{4}$ ct per stuk,	schillen $2\frac{1}{2}$ ct per stuk

Boompalen, lang $2\frac{1}{2}$ m, diameter top 6 tot 7 cm.

Groveden,	zagen $2\frac{1}{4}$ ct per stuk,	schillen $2\frac{1}{4}$ ct per stuk
Oostenr. den,	zagen 2 ct per stuk,	schillen 2 ct per stuk
Lariks,	zagen 2 ct per stuk,	schillen 2 ct per stuk
Fijnspar,	zagen 2 ct per stuk,	schillen 2 ct per stuk

Klaverruiterstokken, lang 2 m, top diameter 3 cm.

Groveden,	zagen 1 ct,	schillen $1\frac{1}{2}$ ct per stuk
Oostenr. den,	zagen 1 ct,	schillen $1\frac{1}{4}$ ct per stuk
Lariks,	zagen 1 ct,	schillen $1\frac{1}{4}$ ct per stuk
Fijnspar,	zagen 1 ct,	schillen $1\frac{1}{4}$ ct per stuk

Piketten, lang 1,25 m, diameter 3 tot $5\frac{1}{2}$ cm.

Groveden,	zagen 1 ct per stuk
Oostenr. den,	zagen 1 ct per stuk
Lariks,	zagen 1 ct per stuk
Fijnspar,	zagen 1 ct per stuk

Landaanwinningshout, ongeschild, alle houtsoorten, behalve berk.

lang 2,20 m, diameter 7 — 8 cm	}	zagen 3 ct per stuk
lang 2,50 m, diameter 8 — 9 cm		
lang 2,70 m, diameter 9 — 10 cm	}	zagen $3\frac{1}{2}$ ct per stuk
lang 3,— m, diameter $9\frac{1}{2}$ — $10\frac{1}{2}$ cm		
lang 3,25 m, diameter $10\frac{1}{2}$ — $11\frac{1}{2}$ cm	}	zagen 4 ct per stuk
lang 3,50 m, diameter $11\frac{1}{2}$ — $12\frac{1}{2}$ cm		
lang 4,— m, diameter 13 — 14 cm		zagen $4\frac{1}{4}$ ct per stuk

Bovenstaande tarieven voor dunningen en het opwerken van dunsel tot kleine sorteringen kunnen voor andere beheersobjecten niets anders zijn dan ten hoogste vergelijkingsmateriaal. Waar men echter zonder gegevens wil overgaan tot het dunnen en maken van kleine sorteringen in accordewerk, zouden deze cijfers misschien als uitgangspunt kunnen worden genomen.